

CRISIS: BUSINESS AS USUAL?

TEKST: JACQUES POTUIJT (FINANCIËEL CONSULTANT)

Is dit nu de financiële crisis die ons de das om zal doen? De moeder aller crises? De weg die het kapitalistische systeem door de eeuwen heen heeft afgelegd, is bezaaid met crises.

Het kapitalisme strompelde van de ene naar de andere crisis, maar elke keer brak de zon weer door en trad een miraculeus herstel op dat ons weer naar een hoger welvaartsniveau opstuwde. Bezien op een afstand van zeventig jaar is zelfs de Grote Depressie op de lange tijdas van de economische geschiedenis niet meer dan een tijdelijke rimpeling.

Het Amerikaanse duo Reinhart en Rogoff, hoogleraren aan de universiteiten van Maryland en Harvard, hebben van de bestudering van financiële crises hun levenswerk gemaakt. Steeds dieper dringen ze door in de economische geschiedenis en ze hebben inmiddels honderden crises bestudeerd die zich in de afgelopen acht eeuwen hebben voorgedaan. Naar hun voorlopige oordeel past de huidige crisis in het algemene beeld. Binnen hun lange perspectief is wat we nu meemaken nog steeds 'business as usual'.

Vooraf de crises die hun oorsprong vinden in een ontsparing van het financiële systeem zijn heftig en langdurig. Alleen al sinds de Tweede Wereldoorlog telt het hooggeleerde duo er niet minder dan achttien, waaronder vijf zware gevallen (Spanje 1977, Noorwegen 1987, Finland 1991, Zweden 1991 en Japan 1992). Ze hadden de volgende kenmerken gemeen: de huizenprijzen daalden gemiddeld met 35 procent uitgestrekt over een periode van zes jaar, terwijl aandelenkoersen over een periode van 3,5 jaar gemiddeld 55 procent kelderden. De economie kromp met zo'n 9 procent gedurende twee jaar, waarbij

de werkloosheid fors opliep tot 7 procentpunten boven het gemiddelde niveau dat gewoonlijk in tijden van laagconjunctuur geldt. Door stimulerende maatregelen en lagere belastingontvangsten nam de staatschuld gemiddeld met 86 procent toe.

Het zijn slechts deze tamelijk droge cijfers van voorgaande gevallen die nog enig houvast geven. Veel verder komt de economische wetenschap niet. De radeloosheid onder het economenvolk valt op en grote woorden worden dit keer niet geschuwd. Willem Bouter, hoogleraar in London, heeft het financiële kapitalisme bankroet verklaard. Speculant en weldoener George Soros, die in 1992 in zijn eentje het Engelse pond door de knieën liet gaan, ziet de crisis als het eind van een door de Verenigde Staten gedomineerd tijdperk. De Amerikaanse econoom Noreena Hertz kondigt het einde van het Gucci-kapitalisme aan en voorziet zelfs de dood in de pot voor de democratie.

TERUGKERENDE VERBIJSTERING

Hoe een financiële crisis het gemoed van de tijdgenoten bepaalt, hebben Reinhart en Rogoff nog niet onderzocht maar tijdens de meest recente, de befaamde dotcom-crisis van 2000/01, was er ook alom sprake van verbijstering en radeloosheid en van het gevoel dat het einde van het kapitalistische systeem zoals we dat kenden was aangebroken. Financiële crises hebben de neiging, evenals trouwens de wereldbevolking, de wereldhandel en het gezamenlijk voortgebrachte economische product, een steeds grotere omvang aan te nemen. Ook dat voedt de vrees dat elke nieuwe crisis de

laatste en definitieve moet zijn.

Wij die ermiddenin zitten zijn slechts beuud van de dreun die ons is toegediend en hebben eigenlijk geen idee hoe onze financieel-economische toekomst eruitziet. De financiële crisis kwam als een dief in de nacht. In de zomer van 2007 werd duidelijk dat er een probleem aan het ontstaan was in een naar men dacht geïsoleerd segment van de Amerikaanse hypotheekmarkt. Het probleem breidde zich als een olievlek uit en een jaar later lag het financieel systeem nagenoeg wereldwijd op zijn gat.

Aan onheilvoorspellers is nooit gebrek geweest en een deel daarvan kan zich nu op de borst slaan en zeggen "zie je wel, heb ik het niet gezegd?" Maar het is moeilijk uit te maken wie werkelijk over een goed doorwrochte analyse beschikte waarop die claim kan worden gebaseerd en wie slechts bij toeval raak schoot. Het merendeel behoort tot het legioen van permanente zwartkijkers, dat vroeg of laat wel eens voor een deel het gelijk aan zijn zijde moest krijgen.

Een enkeling, zoals Robert Shiller die al sinds 1995 een groeiende bubbel in de Amerikaanse huizenmarkt diagnosticeert, of Paul Krugman die eveneens al jaren in scherpe columns in de *New York Times* structurele economische problemen benoemt en tekortkomingen in het fiscale en monetaire beleid aan de kaak stelt, steekt hier bovenuit maar om nu te zeggen dat die twee de huidige crisis in haar volle omvang hebben zien aankomen gaat te ver. Het verst komt nog Nouriel Roubini, een tot twee jaar terug weinig opvallende hoogleraar aan de Stern-universiteit van New York, die consi-